

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Ervditione Religiosorum

Humbertus <de Romanis>

Ingolstadii, 1591

VD16 H 5888

Primus Liber

[urn:nbn:de:hbz:466:1-50980](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-50980)

INCIPIT PRIMVS

LIBER DE ERVDITIO NE

*Religiosorum, qui ordinat religiosum ad mun-
dum. Et continet quatuor partes. Quarum
prima, gratiam viro religioso in educatione de
seculo à Deo factam indicat: & diuiditur in
oçto capita. In quorum primo declaratur
quòd educto de seculo, necessariũ
sit gratiam in educatione fa-
ctam sibi agnoscere.*

CAPVT I.

QVI gratiam acceptam non agnoscit, & de ea gratias non agit, & de eius amissione non dolet: se ipsius gratiæ recuperatione reddit indignum: & maxima castigatione & Dei punitione dignum: & alterius gratiæ susceptione indignum. Augustinus dicit super illud, Non sicut Deum glorificauerunt, aut gratias egerunt. Quod Deus dederat gratis, tulit ingratis. Non est dignus dandis, qui non agit grates de datis. Bernardus; Ingratitudo est ventus vrens: ficcans sibi fontem pietatis. Necessarium est ergo illi, quem misericordia Dei de sæculo eduxit, vt magnitudinem gratiæ quam accepit, agnoscat: & frequenter de ea gratias referat Deo: vt sic gratiam acceptam custodiat: & receptione gratiæ alterius dignus existat. Ad locum vnde ex-
eunt flumina (gratiarum supple) reuertuntur,

*Rom. 1.
Glosaordi-
nar. ad il-
lud, cum co-
gnouissent.
Sermon. 51.
in Cant. &
medio.*

Eccles 3.

A vt

vt iterum fluant. Cùm eduxisset Dominus filios
 Israel de Ægypto, vbi grauer premebantur: vo-
 luit eos habere tantum beneficium in memoria,
 dicens eis: Memétote diei huius, qua egressi estis
 de Ægypto. Et sæpe eis hoc beneficium in me-
 moriã reducebat. Ego sum Dominus Deus tuus,
 qui eduxi te de terra Ægypti. Non minus bene-
 ficium est, eductio de seculo, per eius cõtemptum
 & religionis ingressum, eductione corporali de
 Ægypto. Vita enim amatorum mundi, illorum
 scilicet qui amant bona mundi, vsq; ad contem-
 ptum Dei, graui seruitute premitur. August. Ma-
 lus tot dominorum seruus est; quot vitiorum.
 Voluptuosus seruus est serui sui, scilicet corporis
 sui, cui obedit, etiam mortem suam imperanti: &
 est valde grauis seruitus ista. Per tria mouetur
 terra: & quartum sustinere non potest. Per ser-
 uum cùm regnare ceperit. Auarus seruus est aua-
 ritia, qui exhibet eum venalem; etiam vili precio.
 Item dicitur de auaro. Hic animam suam venale
 habet. Superbus seruus est vanæ gloria, quæ tan-
 tum tributum ab eo exigit; quòd ad eius solutio-
 nem, comitatus, vel ducatus, vel etiam regnum
 non sufficit.

*Septem considerationes, quæ valent ad cognoscendum
 magnitudinem gratiæ, in eductione de mundo, à Deo
 receptæ.*

CAPVT II.

AD cognoscendum magnitudinem gratiæ in
 eductione de mundo à Deo receptæ; mul-
 tum valere possunt septem cõsiderationes. Qua-
 rum

Exod. 13.

Psal. 80.

*Lib. 4. de ci-
 uitat. Dei,
 cap. 3. circa
 finem, 10. 5.*

Pro. 30.

Eccl. 10.

rum prima pertinet ad mundi tenebrositatem. secunda ad eius falsitatem. tertia ad bonorum mundi modicitatem. quarta ad impedimentum maiorum bonorum. quinta ad bonorum mundi velocem transitum. sexta ad mundi cruciatum. septima ad eius periculum. Post septemplicem circuitum ciuitatis Hierico; muri eius coram filiis Israel corruerunt. Et in corde eius, qui religionem ingressus est, ad dictas septem considerationes mundus quodammodo corruit, vt in eum nihil possit: & in comparatione regni cælestis nihil ei sit.

Circa mundi tenebrositatem notādum, quod eius amatores magnas tenebras patiuntur: ideo mundus conuenienter per Ægyptum intelligitur. Ægyptus enim tenebræ interpretatur. Vna plaga Ægypti fuit tenebrarum. Extendit Moyses manus in cælum, & factæ sunt tenebræ horribiles in vniuersa terra Ægypti. Vbicunque verò habitabant filij Israel; lux erat. De tenebris malorum habetur; Via impiorum tenebrosa. In Psal. Nescierunt, neque intellexerunt, in tenebris ambulant. Ipsum enim lumen amatorum mundi, tenebræ sunt: iuxta illud, Sapientia huius mundi stultitia est apud Deum. Si lumen quod in te est, tenebræ sunt: ipsæ tenebræ quantæ erunt? Causa harum tenebrarum est, quod oculos suos statuerunt declinare in terram, quæ est corpus obscurum: dorsum habentes ad Deum, vnde est verum lumen. August. in libro Cōfessionum, Dorsum habebam ad lumen: & facies mea non illuminabatur. Item in libro de libero arbitrio. Væh eis Do-

Isaia 59.

*Serm. 4. de
Ascen Do-
mini ante
medium.
Similia ha-
bet 32. mo-
ral. cap. 8.
Iob 5.
Serm 62. In
Cant.*

mine: qui auertunt se à lumine tuo. Ipsi etiam nu-
bem peccatorum suorum sibi & vero soli inter-
ponunt: ideo ab eo non illuminantur. Iniquita-
tes vestrae diuiserunt inter vos & Deum vestrum.
Sicut omnis virtus facit ad cordis illuminationem:
sic omne vitium ad eius obtenebrationem. De
superbia est hoc manifestum, quod est quaedam
inflatio faciei interioris: visum spiritualem im-
pediens. August. in libro Confes. Tumore nimio
separabar à te: & nimis inflata facies claudebat
oculos meos. Superbia est quasi quidam mons,
radios veri solis à corde prohibens. Hic est mons
in quo Angelus clarior syderibus obtenebratus
est. Bernard. Nonne hic est mons, in quem An-
gelus ascendit: & diabolus factus est? Gregorius
de superbis ait: Tanto à luce Dei lōge sunt, quan-
to apud se humiles non sunt. Bernardus: Super-
bo oculo veritas non videtur. De inuidia verò
idem patet: quæ oculos cordis excæcat. Hæc ex-
cæcavit Iudeos. Excæcavit eos malitia eorum. Per
diem incurrēt tenebras: & quasi in nocte sic pal-
pabunt in meridie. Gregorius: Mens inuidi cūm
de alieno bono affligitur, quasi de radio solis ob-
scuratur. Et subdit: Dies boni operis in proximo
lucet exterius: sed quasi in nocte palpant inuidi,
quia liuore cæci aliqua quæ reprehendant, inue-
nire satagunt. Ipsi sunt vt noctuæ lucē bonorum
operum odientes: & tenebrosa opera amantes.
Bona opera proximi sunt vt candelæ: lucem boni
exempli nobis monstrantes, sed inuidi candelis
istis oculos sibi eruunt. De ira idem patet: Impe-
dit enim ira animum, ne possit cernere verum.

Ca-

Caligauit ad indignationem oculus meus. Tur- *Iob 17.*
 batus est à furore oculus meus. Item : Superceci- *Psal. 6.*
 dit ignis : & non viderunt solem. Ignis, inquam, *Psal. 57.*
 iræ. Ira enim excæcatur homo sicut vrsus ad pel-
 uim ardentem excæcatur. De odio similiter pa-
 tet, quòd cor obtenebrat, Bernardus : Amor vel *In tract. de*
 odium, veritatis nescit iudicium. De accidia idè *gradib. hu-*
 patet : quòd dum hominem quasi dormire facit, *militatis,*
 oculos cordis ei claudit. Vsq̄uequo piger dor- *cap. Inqui-*
 mies? Pigredo immittit soporem. De vitio gulæ *rimus.*
 idem patet: Grauantur enim oculi cordis crapu- *Prouerb. 6.*
 la & ebrietate : & oculi corporis aliquando. At- *Idem 19.*
 tendite ne grauentur corda vestra crapula & e- *Luc. 21.*
 brietate. Cui suffossio oculorum? Nõne his qui *Pro. 23.*
 morantur in vino : & student calicibus epotadis?
 Excessum in cibo & potu comitantur fumositates : quæ visum spiritualem impediunt. De ebrietate est hoc manifestum : quod oculos obtenebrat cordis : quæ hominem quasi insanum reddit. Cœperunt furere Principes à vino. Reuera *Osea 7.*
 nihil aliud est ebrietas, quàm voluntaria insania.

De peccato luxuriæ idem patet, cùm amans aliquam fatuo amore, eam credat esse pulcherrimam, quam omnes alij sciunt esse turpè. De peccato auaritiæ & cupiditatis idem patet: Sollicitudine enim temporalium, oculi cupidi & avari velantur: & velatis oculis ad suspendium infernale ducitur. Cùm modicum pulueris terreni visum oculi corporalis impediatur: non est mirum si visus cordis impediatur, in quo per sollicitudinem & inordinatum amorem, multitudo terrenorum recipitur. Tobias excæcatus est calidis *Tob. 2.*

stercoribus hirundinis. Sic ardens amor ad temporalia, quæ Apostolus arbitratus est vt stercora: oculos cordis excæcat. August. in libro Confessionum loquens Domino ait: Spargis pœnales cæcitates super illicitas cupiditates. Saluator illuminaturus cæcum à natiuitate: lutum posuit super oculos eius: Insinuans causam cæcitatæ spiritualis esse lutum diuitiarum. Vnde habetur de auaro: Vsq̄uequo aggrauat contra se densum lutum? Præterea vbi amor, ibi oculus. Vbi est thesaurus tuus: ibi est & cor tuum. Cupidus ergo & auarus habent oculos cordis in bursa, vel in arca, vel in agris suis, ideo non vident quæ ad salutem animæ suæ pertinent; sicut ille qui oculos corporales amisit, nō videt corporaliter. Oculi sapientis in capite eius: stultus in tenebris ambulat. Oculi stultorum in finibus terræ. Cupidi & auari talpæ comparantur, quæ dicitur habere oculos velatos: Affectus in malis hominibus post se trahit intellectum: secundum illud Psal. Transierunt in affectum cordis. Afectionem erroneam comitatur intellectus erroneus. Lucerna impiorum peccatum. Vnde cū peccatum sit res tenebrosa; intellectus eorum in peccatis manens errat. De impietate dicitur: Hic est oculus eorum in vniuersa terra. August. Errat, quisquis veritatem se posse noscere putat; si adhuc nequiter viuat. Amatores mundi, & bona, & mala excæcant. Mala: quia per impatientiam eos quasi insanire faciunt. Bona: quia excæcant eos dona, secundum illud: Non accipies munera quæ excæcant prudentes. Xenia & dona excæcant oculos iudicum.

Tantæ

*Joan. 9.**Abac. 2.
Matth. 6.**Eccl. 2.
Pro. 17.**Psal. 72.**Pro. 21.**Zach. 5.**Exod. 23.
Eccl. 20.*

Tantæ sunt tenebrę amatorum mundi; vt seipfos non videant; nec attendant quibus seipfos pascant: vel vbi maneant: vel quo tendant. Seipfos non vident. Putant enim se sapientes, cùm stulti sint: putant se esse magnos, cùm in valore nihil sint. Qui existimat se aliquid esse cùm nihil sit: ipse se seducit. Meliorem partem sui, scilicet animam, cognoscere non videntur, putantes pulchritudinem corporis & ornatum, id est, affectionem sibi sufficere: anima deformi, nuda, & famelica remanente, & ita in vanum videntur animam suam accepisse. Corpus etiam suum non perfectè agnoscunt: cuius non attendunt originem vel finem: vel quod in eo cõtinetur. Si enim eius originem vel finem attenderent; agnoscerent illud esse terram, vel puluerem & cinerem, vel putredinem. In Psal. Sciant gentes quoniam homines sunt. homines scilicet ab humo. Puluis es, & in puluerem reuerteris. Item ait Abraham: Loquar ad Dominum Deum meum: cùm sim puluis & cinis. Quid superbis terra & cinis? Putredini dixi, pater meus es, mater mea, & soror mea vermibus. Si quod in eo continetur, attenderent, saccum stercoreum, illud esse agnoscerent. Gloria impij stercus & vermis. Quibus se pascunt, non agnoscunt; qui prohibitis fruuntur, acquisitis scilicet per vsuram, furtum, & rapinam: quæ quasi venenata sunt eis. Dicitur de avaro: Cunctis diebus vitæ suæ comedit in tenebris. Vbi maneant, non vident; iustitia enim Dei quam pro bonis minimis contemnunt, gladium euaginatam tenet super capita eorum, quæ eos

*Gal. 6.**Gen. 3.**Ibid. 18.**Eccl. 10.**Iob. 18.**Mach. 2.**Eccl. 5.*

occideret, nisi Dei misericordia expectans eos ad pœnitentiam, hoc prohiberet. Fugite à facie gladij, quoniã vltor iniquitatis est gladius. Quo tendant nō vident, quia velatis oculis ad patibulum infernale ducuntur. Gregorius: Qui presenti suauitate capitur, quasi per amœna prata ad interitum ducitur. Et notandum quod cœcitas amatorum mundi in multis differt à cœcitate corporali. Cœci enim corporaliter, cœcitatem suam licet nō videant, tamē de illa dolent: illuminari cupiunt: & ducem quærunt. Amatores verò mundi cœcitatem suam (spiritualia enim postponentes, voluptates mundanas exoptant) non agnoscunt, & ideo ab illuminatione remoti sunt. Vidisti hominem sibi sapientem (sapientia videlicet mundi) videri? magis illo spem habebit insipiens. Ipsi cœcitatem suam loco in quo sunt attribuunt, sicut refert Seneca, de quadam fatua relicta sibi ab vxore sua, quæ visum amiserat; & domui in qua erat imputabat, quòd non videbat: petens se transferri ad alium locum. Sic amatores mundi vitia sua non agnoscunt: & aliter neminē in isto mundo posse viuere asserunt. Cœci corporaliter multum de cœcitate sua tristantur: vt patet ex verbis Tobix dicentis: Quale gaudium mihi erit: qui in tenebris sedeo, & lumen cœli non video? Amatores verò mundi de miseria cœcitatissuæ non dolent: & ideo sunt miserrimi. August. Quid miserius misero, non miserante seipsum? Cœci corporaliter illuminari multum desiderant. vt patet de cæco illo, cui cum dixisset Dominus: quid vis faciam tibi? Illuminationem præ omnibus elegit, dicens:

Pro. 26.

*Epist. 51.
paulo à
princip.*

Tob. 5.

*Lib. 1. conf.
cap. 13. to. 1.*

Ioan. 3.

1530

dicens:

dicens: Domine vt videam. Amatores verò mundi lucem odiunt: & prædicationem qua illuminari possent, fugiunt. Qui malè agit, odit lucem. Ipsi ducem non quærunt. Seneca: Cæci ducem quærunt, & nos sine duce erramus. Errauerunt cæci in plateis. Amatores mundi tenebras diligunt: & ad tenebras infernales vadunt. Hoc est iudicium (id est, causa iudicij seu damnationis) quia lux venit in mundum, & dilexerunt homines magis tenebras quàm lucem. Qui de mundo ad religionem ordinatam transit, de loco tenebrarum ad locum luminis transit vel vadit: vbi remota terrenitate per paupertatem spiritus, fugata nube peccatorum à vero sole, meditatione, lectione, oratione illuminatur. Ad illuminationem etiam operantur actus luminosi, scilicet exempla virtutis, quæ in fratribus conspiciuntur: Luceat lux vestra coram hominibus: vt videant opera vestra bona.

*Tren. 3.**Ioan. 3.**Matt. 5.**De falsitate mundi.*

CAPVT III.

Circa falsitatem mundi notandum, quòd mundus est falsus & fallax: & non inuenitur in eo veritas. In Psalm. Non est in ore eorum veritas. Non est veritas, & non est misericordia, & non est scientia Dei in terra. Non inuenitur in eo fides, nec vera amicitia. Virum fidelem quis inueniet? Sapiens. Id primum sentio: nisi in bonis amicitiam esse non posse. Quomodo amat alium qui non amat seipsum? In Psal. Qui diligit iniquitatem: odit animam suam. Qui sibi nequam; cui

*Osea 4.**Pro. 20.**Eccl. 14.*

A 5

bonus

Hier. 9. bonus erit? Non amant amatores mundi, etiam propinquos suos: & si amant eos aliquando carnaliter, odiunt eos spiritualiter. Vnusquisque à proximo suo se custodiat; & in omni fratre suo non habeat fiduciam, quia omnis frater supplantans supplantabit, omnis amicus fraudulenter incedet, & vir fratrem suum deridebit, & veritatem non loquetur. Nolite credere amico, & nolite confidere in duce. Ab ea quæ dormit in sinu tuo, custodi claustra oris tui: quia filius contumeliam facit patri: & filia confurget aduersus matrem suam: nurus aduersus socrum suam, & inimici hominis domestici eius. Ephraim ad interfectionem deducet filios suos. Bernardus. Non parcunt suis, qui sibi non parcunt: perimentes pariter & pereuntes. Falsus & fallax est mundus: exterius aureus, interius luteus. Vnde dicitur hypocrita, Gaudium hypocritæ ad instar puncti. Secundum Hieronymum, hypocrita est, qui aliud est, & aliud simulat. Similis est mundus sterquilinio niue tecto: & sepulchris dealbatis putredine plenis: & tales sunt qui exterius apparent pulchriores, & interius sunt turpiores: igne infernali exusti & denigrati, igne scilicet luxuriæ & cupiditatis. Ad te Domine clamabo: quia ignis comedit speciosa deserti, mundi scilicet à Deo deserti. Cum mundus sit immundus, amplectentes se amore inquinat. Augustinus. O munde immunde, quid strepis? quid auertere conaris? Qui tetigerit picem, inquinabitur ab ea. Fallax est mundus specie fallaciæ ignominiosissima. Quia proditor, eum cui arridet, decipit. Potius est eligenda
eius

eius ira, quàm arrisus. Melior est ira risu. Gregor. *Eccl. 7.*

Cùm omnis fortuna sit timenda, magis timenda prospera, quàm aduersa. Hæc enim sæuiedo erudit: illa blandiendo seducit. Mundus amantes se deuorat, iuxta illud Augustini: Amas seculum, absorbebit te. Amatores suos vorare nouit: non potare. Mundus enim quem osculatur, hostibus suis tradit. Ei congruit illud verbū Iudæ: Quem-

Matth. 26.

cunque osculatus fuero, ipse est, tenete eum. Hoc dicit mundus dæmonibus. Mundus quem osculatur, occidit: sicut Ioab Amasan: Fallaces sunt amatores mundi: & fallacia bona quæ ab eis amantur: ipsi & fallunt & falluntur. Frequenter odiunt, quos amare se verbo ostendunt. Abscondunt odium labia mendacia. Illos autem quos in prosperitate diligunt; in aduersitate deserunt. Est

2. Reg. 20.

Pro. 10.

amicus secundum tempus, & non permanebit in tempore tribulationis. Ipsi parua occasione eorum inimici fiunt: quorum amici ante fuerunt. Est amicus, qui conuertitur ad inimicitias. Bona

Eccl. 6.

mundi fallacia sunt: ideo dicuntur mendacia. Vt quid diligitis vanitatem, & queritis mendacium?

Ibid.

Psal. 4.

Eccl. 34.

Quasi qui apprehendit umbram, & persequitur ventum: sic qui attendit ad visa mendacia. Posuimus mendacium spem nostram. Seneca. Tenuè est mendacium: perlucet, si diligenter inspexeris. Fallaces sunt diuitiæ: fallax mundi gratia, potentia & gloria. Diuitiæ fallaces sunt secundum illud. Sollicitudo seculi istius & fallacia

Isai. 28.

diuitiarum, suffocant verbum. Diuitiæ fallunt, quia promittunt copiam, & faciunt vel augent indigentiam. Habent enim defectus suos diuitiæ,

Matth. 13.

sicut

*Seneca in
epist. 120.
Eccl. 5.*

*In tract. de
conuersio-
ne ad cleri-
cos, cap. 22.
Epist. 19.
circa med.*

Eccl. 7.

*Epist. 27.
parum à
principio.
Pro. Slt.*

ficut amator earum : quos defectus secum afferunt, cum ad aliquem veniunt. Et ideo verbum sapientis verum est, quod pluribus indigent, qui plura possident. Auarus non implebitur pecunia, & qui amat diuitias, fructum non capiet ex eis. Non sunt simul, fames diuitiarum, & satietas. Amor verò diuitiarum est quædam fames earum: idè non est simul cum satietate, quam quasi fructum ex diuitiis amatores earum assequi se credunt. Bernardus. Non plus satiatur cor hominis auro, quàm corpus aura. Seneca. Altera cupiditatum ex fine alterius trahitur. Quod est propter defectum, quem bona alicui adueniètia habent secum. Diuitiæ eos qui eis innituntur, fallunt: quia eis fulcimentum non tribuunt. Qui confidit in diuitiis suis, corruet. Deliciæ temporales fallaces sunt. Habent enim amaritudinem annexam. Boetius. Dulcedo felicitatis humanæ multis amaritudinibus respersa est. Inueni amariorem morte mulierem. Hæc mulier est carnis voluptas. De amaritudine ista credendum est viris sanctis, qui habent palatum cordis benè dispositum: nō peccatoribus, qui habent illud febre iniquitatis infectum. Amarior est voluptas carnis, quæ animam à Deo separat, morte temporali, quæ animam separat à corpore. Voluptas carnis est quasi mel quod lingitur in spinis. In Psal. Inimici eius terram lingent. Inimici Dei, sunt amici mundi. Sicut aquæ ad mare tendunt: sic deliciæ temporales ad amaritudinem æternam ducunt. Seneca. Voluptates non sunt fideles, non sunt solidæ: etiam si non nocent, fugiunt. Gratia mundi fallax est. Fal-
lax

lax gratia : & vana est pulchritudo. Multum falluntur, qui gratiam mundi quærunt. Primò, quia eis carissimè constat : cùm minus quàm nihil valeat. Tot expensæ fiunt pro mundi gratia, seu placencia habenda : quòd aliquando comitatus vel regna ad eas non sufficiunt. Pro ea fiunt preciosi ornatus vestium, lectorum, equorum, mēsarum : scilicet vasa aurea & argentea. Pro ea fiunt sumptuosa conuiuia : habentur multæ equitaturæ, magnæ familiæ. Gratia mundi minus quàm nihil valet : cùm magis expediat homini habere iram mundi quàm arrisum. Secundo falluntur qui Dei gratiã, quæ est res preciosissima, pro mundi gratia amittunt : quæ eis inutilis vel potius noxia est. In Psal. Confusi sunt qui hominibus placent, quoniam Deus spreuit eos. Si hominibus placerem, *Gal. 1.* Christi seruus non essem. Adulteri nescitis quia *Iacob. 4.* amicitia huius mundi inimica est Deo? Quicumq; ergo voluerit esse amicus huius sæculi ; inimicus Dei constituetur. Tertio falluntur, quia multotiens gratia huius mundi haberi ab eis creditur, & non habetur : imò rarò integrè habetur, si tamen aliquando : de Christo enim qui plenus gratia fuit, scriptum est, quod alij dicebant, quia bonus est, alij dicebant, non : sed seducit turbas. Quartò falluntur, quia licet gratia mundi aliquando, quantum ad plures habeatur : citò amittitur. vt in Christo, qui die qua venit Hierosolymam ad passionem, gratiam habuit : sed citò eam amittit. Bernardus. Ab eodem populo, in eodem loco, & ipso tempore, paucissimis diebus interpositis : primo cum tâto triumpho susceptus, postea crucifixus *Serm. 2. dominica in rami. pal. circa med. 4. Reg. 18.*

4. Reg. 18.

Sap. 6.

Ibid.

Phil. 3.

cifixus est. Mundi potentia fallax est: innitentes ei decipiens. Baculus arundineus est. Speras super baculo arundineo & confracto, Ægypto, super quem si incubuerit homo, comminutus ingreditur manum eius & perforabit eam. sic est Pharaon Rex Ægypti, omnibus qui confidunt in se. Potentia sæculi comparatur arundini in aquis crescenti: exterius nitide, interius vacue, fructum non habenti nisi lanuginem. Potentes sæculi in aquis deliciarum crescunt; quia ut frequenter delicatè nutriuntur, & viuunt, exterius nitent per vanam gloriam, interius vacui sunt, habentes seruitutem & impotentiam ignominiosam. Frequenter magis subiecti sunt vitiis, & minus possunt eis resistere: ut superbiæ, iræ, odio, gulæ. Fructum verò potentia suæ hunc habent: quòd magis onerati peccatis decedunt, & ad maiorem cruciatum vadunt. Potentes potenter tormenta patientur. Fortioribus fortior instat cruciatus. Gloria mundi fallax est, multum decipiens amatores suos. Primò, quia credunt gloriam: quæ verè ignominia est. Gloria in confusione eorum qui terrena sapiunt. Vestimentum corporis quod ipsi credunt gloriosum, verè est ignominiosum: tanquam verecundiæ remedium, turpitudinis operimentum, pulchritudinis adiutorium, ab infimis creaturis ignominiosè mendicatum, & signum est culpæ, ut cauterium latronis. Bernard. Qui de veste gloriatur, similis est furi glorianti de cauterio: quia propter peccatum Adæ introductus est vsus vestium. Secundo, gloria mundi amatores suos decipit, quia ut frequenter cito in

igno-

ignominiam conuertitur. Seneca. Cito fit ignominia superbi gloria. Gloriam eorum in ignominiam commutabo. *Ose. 4.*

Tertiò, quia valdè carè eam emunt: cùm nihil valeat. Si ego glorifico meipsum, gloria mea nihil est. Si multi tantum expenderent pro æterna gloria, quantũ ipsi expèdunt pro vana: vix essent qui eam non haberent. *Ioan. 8.*

Quartò, quia multũ est eis noxia, opera eorũ inutilia reddendo, gloria eterna priuãdo, & pœnæ æternæ eos obligando. Dicitur de eis qui quærunt mundi gloriã. Receperunt mercedè suam. Quantum glorificauit se, & in deliciis fuit, tantum date ei tormentum & luctum. *Matth. 6.*
Apocal. 15.

De bonorum temporalium modicitate.

CAPVT IIII.

Circa modicitatè bonorum temporalium notandũ, quòd bona temporalia modica sunt respectu Dei, & respectu animæ, & respectu cœli.

Respectu Dei sunt quasi gutta roris. Tanquam momētum stateræ, sic est ante te orbis terrarum, & tanquam gutta roris antelucani: imò nihil sunt respectu Dei. Vsq; modo non petistis quicquam. Nihil petit, qui temporale petit. Aspexi terram, & ecce vacua erat. *Sap. 11.*
Hier. 4.

Respectu animæ modica sunt: quia eam replere nō possunt. Cũ enim anima capax sit Dei, minuto eo nō potest impleri. Modica etiã sunt respectu cœli: sicut centrũ respectu circũferentię. Latitudo est circũferentię, nō centri. Sen. Punctũ est id in quo nauigatis, bellatis, regnatis. Idẽ. Ab vltimis littoribus Hisp. vsq; ad Indos paucissimorũ dierũ spacium

Sap. 5.

Pro. 1.

cium iacet, si nauem ferat ventus. At illa cælestis regio per triginta annos velocissimo fideri viam præstat. Modica est bonitas temporalium rerum respectu futurorum bonorum. Umbra enim sunt potius verorum bonorum; quam vera bona. Omnia transferunt velut umbra. Signum modicæ bonitatis eorum est, quod Deus dat ea, & amicis suis, & inimicis. Communia enim sunt & bonis & malis: & plus habent inde mali quam boni. Possessores suos non faciunt bonos: imò frequenter vel malos faciunt, vel malitiam augent, vel in ea detinent. Pluribus nocent quam profunt. Usquequo stulti quæ sibi sunt noxia cupiēt? Amatores suos inquinant: tendentes ad cælum onerant. Augustinus in libro de Ciuit. Dei. Deserto bono, bonorum proprio, lapsus factus est ad bonorum minimum: non bonis proprium, sed bonis & malis commune.

Quod bona temporalia, maiorum bonorum, vt puta spiritualium, sint impedimenta.

CAPVT V.

*Concione 3.
in Psal. 30.
paulo à fi-
re.*

Circa impedimentum quod bona temporalia bonis spiritualibus præstant, notandum, quòd oportet eum à creatura auerti, qui ad Deū vult perfectè conuerti: & terrenis euacuari, qui vult cælestibus impleri. Augustinus super illud Psal. Diligite Dominum omnes sancti eius. Disce non diligere mundum, vt discas diligere Deum: auerte, vt conuertaris: funde, vt implearis. Sicut non coniungitur cælum terræ, imò multum distat ab ea: sic cælestia in corde humano terrenis non

non coniunguntur. Vult Deus tanquam nobilissimus Dominus, & ad prouisionem seruorum sufficientissimus, habere seruos proprios, ab alia seruitute expeditos: qui totaliter possint eius intendere seruitio. Habuit Abraham vernaculos expeditos. Nemo potest duobus Dominis seruire. Non potestis Deo seruire, & Mammonæ. Sermo Dei in pauperibus plus proficit. Sunt enim à curis liberiores: & cùm sint hic in miseria; alterius felicitatis sunt inuestigatores. Ideo Saluator pauperibus euangelizare missus est. De Iudæis amantibus terrena dicitur; Non profuit eis sermo auditus. Et iuuenis habens multas possessiones, audito consilio Domini de possessionibus vendendis, abiit tristis. Semen inter spinas suffocatur. Inuitati ad nuptias excusant se, eò quòd sunt negotiis terrenis impediti. Abundantia temporalium & obliuio Dei frequenter se comitantur. Effraim & Manasse fratres fuerunt. Effraim fructificans interpretatur, Manasse obliuio, quia proficientes in temporalibus, Deum solent obliuisci. Caue ne cùm dederit tibi Dominus vrbes & oppida, cunctarumq; opum copiam, obliuiscaris Domini Dei tui. Pincerna Pharaonis in prosperitate constitutus, oblitus est Ioseph interpretis sui. Expedit ei qui vult ad cælum tendere, onus temporalium deponere. August. in libro de verbis Domini. Abiice à te diuitiarum onera: abiice vincula voluntaria: abiice anxietates & tædia, quæ te annis plurimis inquietant. Hiero. Si habes in potestate tua, rem tuam vende: si non habes, proiice. Facile saluatur diuitiarum contemptor: difficile earum amator. Vnde

*Gen. 14.**Matth. 6.**Isaia 61.**Heb. 4**Matth. 19.**Idem 13.**Luc. 14.**Deut. 8.**Gen. 40.**Serm. 25. in fine.*

B

pau-

Matth. 5. pauperum spiritu dicitur esse regnū cœlorum.
Ibid. 19. Diues difficile intrabit regnum cœlorum. Faci-
Luc. 18. lius est camelū per foramen acus transire, quàm
Matth. 19. diuitem intrare in regnum cœlorum: quàm dif-
 ficile qui diuitias habent, intrabunt regnum cœ-
In tract. su- lorum. Bernardus. Fœlices exonerati, qui sequi
per illud: possunt expediti. Arctissimum enim foramen
Matth. 18. nos expectat: contendamus necesse est ingredi
Ecce nos per angustam portam. Quid tu camele gibbum:
reliquimus quid tu pecuniose loculos proditoris tollis? Nō
omnia. sic impie, non sic ingredieris: foramē acus huius
 sarcinas non admittit.

De veloci transitu bonorum temporalium.

CAPVT VI.

Sap. 5. **C**irca velocem transitum bonorum tempo-
 raliū nota, sicut apparet velox transitus
 fluminis, cū consideratur stabilitas littoris: sic
 apparet velox transitus temporalium compara-
 tione æternorum. Hunc velocem transitum re-
 cognoscunt superbi: qui pœnæ æternæ in infer-
 no sunt condemnati. Transierunt omnia illa
 tanquam vmbra, & tanquam nuncius præcur-
 rens, & tanquam nauis quæ pertransiit fluctuan-
 tem aquam, cuius cū præterierit, non est vesti-
 gium inuenire, neque semitam carinæ illius in
 fluctibus: aut tanquam auis quæ transuolat in
 aëre, cuius nullum inuenitur argumentum iti-
 neris illius; aut tanquam sagitta emissa in locum
 destinatum; sic & nos nati continuo defuimus
 esse. & subditur: Spes impij tanquam lanugo est
 quæ à vento tollitur: & tanquam spuma gracilis
 quæ à procella dispergitur: & tanquam fumus,
 qui

qui à vento diffusus est : & tanquam memoria hospitis vnius diei prætereuntis. Temporale comparatum ad æternum, est, quasi res quæ iam præterit. In Psalm. Mille anni ante oculos tuos, tanquam dies hesternæ quæ præterit. Item est velut somnium, secundum illud : Velut somnium auolans non inuenietur, & transiet sicut visio nocturna. Parum durant homines, parum durant res temporales, & citò transeunt de persona in personam. De primo. Quid est vita nostra? Vapor ad modicum parens. In Psalm. Vidi impium superexaltatum, & eleuatum sicut cedros libani : transiui, & ecce non erat. De secundo dicit Augustinus, 3. lib. Confessionum. Si quid arrisisset prosperi, tædebat apprehendere : quia penè priusquam teneretur, euolabat. Bernardus. Erras si mansuras tibi putas diuitias : quæ per tot manus hominum transferunt.

*Psal. 89.**Iob 20.**Psal. 36.**De Cruciatu mundi.*

CAPVT VII.

Circa mundi cruciatū nota, quòd vita mundana multum est laboriosa. Lassati sumus in via iniquitatis & perditionis, ambulauimus vias difficiles: Fatigationis huius duplex est causa, scilicet, multitudo agendorum: & multitudo impedimentorum. Amatores mundi tot inueniunt impedimenta in his quæ agunt, quòd etiam homines potentes non perficiunt quod intendunt. Greg. Vita præsens laboribus plena est, cum luctu agitur, & cum lachrymis amittitur. Non sunt sine cruciatu, qui amore spinas diuitiarum amplectuntur. Dicitur atiaro : Cuncti dies

Sap. 5.

B 2

eius

- Ecl. 2.* eius pleni sunt doloribus & ærumnis: nec per noctem mente requiescit. Non sunt sine cruciatu, qui in spinis vitiorum iacent. Nunquid colligunt de spinis vuas, aut de tribulis ficus? Non sunt sine cruciatu, quos vermis conscientiaë rodit. Arguet te malitia tua. Augustinus. Curre per singula, & inuenies tot animæ tormenta, quot vitia. Tormentum superbiæ est quasi suspendiũ. Qui suspenditur ad lignum altum; fune ligatur. Superbus verò in vinculo amoris ad ipsam altitudinem ligatus est. Est enim superbia secundum Augustinum, amor propriae altitudinis. Ponderositas corporis, qua suspensus inferius trahitur, qui fune ligatus in alto tenetur, est ei occasio doloris: sic superbum affligunt impedimenta suæ exaltationis. Tormentum vanæ gloriæ est, quòd ipsa amatores suos, vento detractiois & adulationis expositos, inquietat. Ascendunt vsque ad cœlos, & descendunt vsque ad abyssos; modò parui, modò magni, modò nulli videntur.
- Matth. 7.*
Hier. 2.
- Epistol. ad Demet. ca. 18. in med.*
- Lib. 11. super Gen. ad lit. cap. 14.*
- Psal. 106.*
- Sap. 16.*
- 1. Reg. 16.*
- Lib. 1. epist. epist. 2. circ. finem.*
- Tormentum iræ est excæcatio. Impedit enim ira animum, ne possit cernere verũ. Homo iratus est quasi furiosus. Aliquando manus in se iniicit. Homo per malitiam occidit animã suam. Aliquando aggreditur proximum suum, aliquando Deum, vel aliquos sanctos eius blasphemando. Ipse est quasi demoniacus secundum illud; Exagitabat Saul spiritus nequã à Domino.
- Tormentum inuidiæ valde magnum est. Sapiens. Quanta sunt hominum scelicitum gaudia, tanti sunt inuidorum gemitus. Inuidus amittit quod alij lucrantur. Horat. Inuidia Siculi non inuenere tyranni, maius tormentum, Inuidus alterius

alterius rebus macrescit opimis. Tormentum
 accidiæ tantum est, vt morti compareretur. Desi-
 deria occidunt pigrum. Noluérunt quidquam *Pro. 20*
 manus eius operari. Tota die concupiscit & de-
 siderat. Totus est famelicus, cum sit otiosus. Au-
 res eius esuriunt rumores: oculi vanitates; gula
 manè comedere vellet. Tormentum gulosi ma-
 gnum est. Ipse patitur quasi caninum appetitum.
 Cum non esurit cibum, esurit esurié cibi. Ven-
 tre enim pleno, si delicata habeat, tristatur: quia
 non habet vel appetitum; vel vacuitatem ven-
 tris. Vox gulosi est verbum illud Esau: En mo- *Gen. 25*
 rior, Tormentum etiam infirmitatis frequenter
 vitium gulæ comitatur. In multis escis erit infir- *Eccl. 37*
 mitas. De tormento huius vitij dicit sapiens qui-
 dam; Si videres epulones velut opimos boues
 stertere & sudare, intelligeres eos qui maximè
 voluptates sequuntur, minimè assequi. Tormè-
 tum luxuriæ, magnum est. Voluptas enim huius
 peccati, inter amaritudines inclusa est. Procura-
 tio habet afflictionem: & finis sceditatem. Sene.
 In voluptate nihil est magnificum: nihil quod
 naturam Deo proximam deceat; membrarum
 turpium ministerio veniens, exitu sceda. Amor
 se fatuè amantium, est quasi ignis infernalis eos
 crucians. Tormentum cupiditatis & auaritiæ
 magnum est valde. Sicut patet ex hoc quòd ve-
 ritas diuitias spinas vocat. Abel frater fuit Cain:
 Luctus enim comitatur possessionem tempora-
 lium. Abel luctus, Cain possessio interpretatur.
 Greg. Quid quietius quàm nihil in hoc mundo
 appetere? Quid laboriosius, quàm terrenis desi-
 deriis æstuarè? Hinc est quòd Israel accepit sab-
 batum

Ysa. 14.

batum in munere. Ægyptus percutitur muscarum multitudine. Sapiens. Nihil grauius potest imprecari cuius inimico auaritia; quæ in præfenti tormenta patitur, & in futuro æterna supplicia meretur. Ponam Babilonem in possessionem ericij: vt scilicet pungatur ab his quæ possidet, sicut tangens ericium ab eo pungitur. Diuites, amatores temporalium, exterius videntur felices: interius tamen sunt miseri. Seneca. Horum qui felices vocantur, hilaritas ficta est, & grauis tristitia: eo quidem grauior, quod non licet interdum palam esse miseros: sed inter ærumnas cor ipsum exedentes, necesse est agere felicem.

De periculo mundi.

CAPVT VIII.

*Psal. 103.**Osea 4.*

Circa mundi periculum nota, quod mundus est valde periculosus: propter quod mare dicitur. In Psal. Hoc mare magnū & spaciosum. Periculum huius maris, iuxta verbum Bernard. probat transeuntium raritas, & pereuntium multitudo. In mari Marsilia, de quatuor nauibus nō perit vna. In hoc mari, de quatuor animabus nō saluatur vna. Mirabiles elationes huius maris. Nunquam est ibi tranquillitas: incessanter flant ibi venti, & qui in hoc mari perit, eternaliter perit. Quasi locus diluuij est mundus iste: vbi pauci respectu pereuntium saluantur. Maledictum, mendacium, & homicidium, & furtum, & adulterium inundauerunt. Mundus est velut locus pestilens. Declinant sapientes loca pestilentia, maximè quando vel ægrotos, vel agrotandos se cogno-

cognoscunt. Seneca. Non tantum corporibus, sed etiam moribus locum salubrem eligere debemus. Idem. Indubitater valet ad corrumpendum vigorem regio. Mundus est locus laqueis plenus; quos humilitas sola euadit. Antonius vidit omnes laqueos inimici tensos in terra, & ingemiscens ait: Quis poterit transire? Et audiuit vocem dicentem: humilitas. Creaturæ Dei in odium factæ sunt, & in tentationem animæ hominum: & in muscipulam pedibus insipientium. Infinitæ sunt causæ pereundi in mundo. Perimunt homines & bona & mala, & pluries bona quàm mala, secundum illud Psal. Cadent à latere tuo mille: & decem millia à dextris tuis. Occiduntur homines & ab amicis & ab inimicis. Alij pereunt amore, alij odio, alij timore. Si non essent in mundo alia pericula, nisi excommunicatorum, detractorum, & mulierum: adhuc nimis multa essent. Vix est aliquis qui à communicatione excommunicatorum plenè abstineat, vel à detractone. Super illud: Cum detractoribus nō commiscearis, dicit glossa: hoc vitio periclitatur ferè totum genus humanum. Hier. Efficacissimum glutinum ad capiendas animas, est mulier. Idem: Si foemina cum viris habitet; non deerit viscarium diaboli. Ex his enim primo auspiciatum est peccatum. Mundus est sicut fornax Babilonica, igne infernali succensa. Ideo multum timenda est homini valde passibili; qui ad sibilum vnus verbi, accenditur igne iræ; ad aspectum vnus mulieris, igne luxuriæ; ad intuitum vnus rei pretiosæ, igne cupiditatis & avaritiæ. Cùm peccatum sit morbus contagiosus;

Epist. 52. aliquantulò à pria.

Sap. 14.

Psal. 90.

*Sap. 14.
Glossa ord.
ad illud:
Hac quoq;
sipientib.*

fugienda est societas malorum. Non est tutum sano, cum leprosis habitare. Qui tetigerit picem; inquinabitur ab ea, & qui communicauerit superbo, inducet superbiam. Corruptunt bonos mores colloquia praua. Similiter & opera mala. Qui cum sapientibus graditur, sapiens erit: amicus autem stultorum similis efficietur. Qui vult ire ad sanctum Iacobum, non ponit se in societate eorum qui Romam pergunt. Societas non ducit, nisi quo vadit: Sic qui vult ire ad paradysum, declinare debet societatem eorum qui vadunt ad infernum. Fili mi, ne ambules cum eis, pedes enim eorum ad malum currunt. Noluit Iacob habere Esau socium itineris. Senec. Conuictor delicatus paulatim eneruat & emollit: malignus comes quamuis candido & simplici rubiginem suam affricuit. Quis miserebitur ei, qui comitatur cum viro iniquo? Sicut enim non est tutum agno habitare cum lupo: ita nec bono habitare inter malos. Si communicabit lupo agno aliquando; sic peccator iusto. Philosophus interrogatus quid esset inimicissimum homini? Respondit, alter homo. Magis timendum est inter malos venire, quàm inter lupos: quantum ad hoc, quòd lupo vno modo læderet: Venienti verò inter malos, timendum est lædere, & lædi: & videre, & videri: audire, & audiri: occidere, & occidi. Videre fuit Dauid occasio & adulterij, & homicidij. Bernardus, Detrahere aut detrahen-
tem audire: quid horum damnabilius, non facile dixerim. Videri est multis occasio, vt bona sua amittant. Mulieribus formosis videri, est occasio vt concupiscantur: & sollicitatæ fornicentur.

*Eccl. 13.**1. Corin. 15.**Pro. 13.**Pro. 10.**Eccl. 12.**Eccl. 13.**Libro 2. de
confid. parū
& sine.*

tur.

tur. Seneca. Nemo nostrum ferre potest impetū vitiorum: magno impetu venientium. Si modicum fermenti totam massam corrumpit, quanto magis multum fermenti eam corrumpet? Valde difficile est bonis, si sint inter malos, cum ipsi pauci sint, & habeant ascendere, contraire multitudini malorum, quæ quasi infinita est, & impetuose descendit. Ideo multum eis necesse est elongari ab eis. Ne coneris contra ictum fluij.

2. Corint. 5.

Eccl. 4.

INCIPIIT SECUNDA PARS HVIVS libri, quæ tantum continet vnum capitulum: in quo incitat ad gaudendum de mutatione status secularis in statum religionis.

Quem Dei misericordia de mundo eduxit, si diligenti consideratione prædicta attendat, consequens est, vt de commutatione facta non pœniteat, sed valde gaudeat. Vtilis commutatio transeunti de tenebris ad locum luminis. Dulce lumen, & delectabile oculis videre solem. Vtilis commutatio, cum mundus fallax pro Deo fidelissimo deseritur: cum bona temporalia modica in breui amittenda, meliorum impeditiua, pro maximis in æternum mansuris relinquuntur. Vtilis transitus de loco pressuræ & laboris, ad locum pacis & quietis. In mundo pressuram habebitis: in me autem pacem. Venite ad me omnes qui laboratis, & onerati estis, &c. Nō habent pacem amatores mundi: qui mala pœnæ fugiunt, quæ non effugiunt: & bona fugientia sequuntur. Vtilis transitus à loco pleno periculis, ad locum securitatis. Qui

Eccl. 11.

Ioan. 16.

Matth. 11.

de mundo transit ad claustrum bene ordinatum, gaudere debet: sicut illi qui per arcam à periculo diluuij fuerunt liberati: & sicut Loth ab incendio Sodomorum saluatus fuit; & sicut filij Israel gauisi sunt, cum seruitutem Pharaonis & exercitum eius euaserunt: & sicut pueri à fornace ignis Babylonica fuerunt liberati. Qui mundum pro Deo reliquerunt, si id pro quo reliquerunt, viderent, non pœniterent, nec se deceptos esse crederent. Dicitum est de Ninie, quæ tenet figuram mundi: Qui viderit te, resiliet à te: dicitum est de muliere forti: Gustauit & vidit quoniam bona est negotiatio eius. Simile est regnũ cœlorum thesauro abscondito in agro: quem qui inuenit homo, abscondit, & præ gaudio illius vadit, & vendit vniuersa quæ habet, & emit agrum illum. Qui nunc tristatur, labore & malorum perpeffione regnũ emendo: gloria-bitur illo obtento. Malum est, malum est, dicit omnis emptor, & cum recesserit, tunc gloriabitur.

Nam. 3.

Pro. 6. 11.

Matth. 13.

Pro. 26.

INCIPIT TERTIA PARS PRIMI LIBRI, quæ monet vt eductus de seculo, nec corde, nec corpore ad seculum redeat. In cuius primo capitulo ostenditur, quòd reditus ad seculum multum sit timendus.

CAPVT I.

Multum timendum est ei, quem Dei bonitas de seculo eduxit, ad illud redire corde vel corpore: ante professionem, vel facta professione. De reditu post professionem;

nem; hoc patet: Qui enim sic ad sæculum redit: à Deo recedit & perit. Aug. in lib. Soliloquiorum. *Lib. 1. cap. 1.*
 Deum quem relinquere, hoc est, quod perire. *parum ante med.*
 Iste recessus à Deo multum habet confusionis. *Hier. 17.*
 Domine omnes qui te derelinquunt, confundentur. Verè confusione dignus est, qui eum relinquit timore mali, in quo nihil habetur mali.
 Qui custodit præceptum, non experietur quicquam mali. Quod alij esset malū, ei est bonum. *Eccl. 8.*
 Dignus etiam est confusione, qui ei præponit aliquid bonum, in quo omne bonū, & quo amisso nullum retinetur bonū. Dixit Dominus Moyfi: *Exod. 33.*
 ostendam tibi omne bonum. Omne bonum, est Deus: & illo amisso, omne bonum amissum est. *Osee 8.*
 Projecit Israel bonum. Bonū vniuersaliter proiicit, qui Deum deserit. Seneca. Nihil est homini bonum, sine se bono. Cum Deo bene est homini: sine ipso non. Dicite iusto, quia bene. August. *Colligitur ex epist. 77.*
 Tale bonum est Deus, vt nemini eum deserenti bene fit. Verè confusione dignus est, qui eum relinquit à quo existit: & qui eum redemit. Deum qui te genuit, dereliquisti: & oblitus es Domini creatoris tui. Ingratus sensu dereliquit liberantē se. Verè confusione dignus est, qui pessimum Dominum, optimo præponit. Dixit Petrus Domino quærenti à discipulis, an vellent abire: *Ioan. 6.*
 Domine ad quem ibimus? Malitia Domini ad quem itur, cum à Deo receditur, multum deberet cohibere à recessu ab ipso. Maximè in futuro à Deo cōfundentur, qui à Deo recedūt, quando manifestum erit toti mundo, quòd ipsi sunt qui dixerunt Deo, Recede à nobis. Tunc Deus *Tob. 1.*
 relictus ab eis, reddēs eis vicē dicet eis: *Psal. 2.*
 Discedite
 à me

Matth. 7.
Et 25.

à me qui operamini iniquitatem. Discedite à me maledicti in igné æternum. Discessus iste à Deo multum prouocat eius indignationem: cùm miser vermiculus Dominū maiestatis sine culpa eius dimittit. Solent magni Domini seruitores suos aliquādo dimittere: sed Dei benignitas seruiētes sibi non dimittit, nisi eum dimittant. Augustin. Nemo te amittit, nisi qui te dimittit. Magnitudo diuinæ indignationis aliquando ex hoc apparet, quòd Deus permittit apostatas in

Hier. 42.

tanta miseria esse in hoc sæculo. Conflabitur indignatio mea super vos, cùm ingressi fueritis Ægyptum. Apostatæ sunt arbores infructuosæ bis mortuæ. In canonica Iudæ: Mundo moritur cùm de sæculo egreditur: Deo moritur, cùm ad sæculum reuertitur. Fructum seu vtilitatem vitæ qua mundo viuatur, amittit in monasterij ingressu: vtilitatē vitæ qua viuatur Deo, in egressu:

Prouerb. 6.

& sic factus est homo inutilis. Iuxta illud: Homo apostata, vir inutilis.

*Quod multa sunt reditum ad seculum
dissuadentia.*

CAPVT II.

Ioan. 11.

Religiosus cui tentator suadet vt ad sæculum redeat, ista ad sui stabilimentum at- tendere debet. Saluator Lazarum ad vitam sæculi reuersurum plorat. Qui non plorauit moriturum, plorauit ad sæculum reuersurum. Magis expediret aliquibus mori, quàm ad sæculum reuerti, quia iuxta verbum Senecæ: Maius est periculum malè viuendi, quàm citò moriendi. Item

Matth. 27.

Saluator Iudæis suadētibus, vt de cruce descenderet,

deret, nullatenus acquieuit: neque motus pietate matris, cuius animam gladius passionis pertransibat: neque promissione Iudeorum qui dicebant, se in eum credere, si descenderet de cruce. Saluator etiam postquam de mundo recessit, licet aliquibus bonis ad confirmandam fidem resurrectionis apparuerit: mundo tamen immiscere se noluit. Multum timendum est ei, qui acquiescens Angelo magni consilij, terrena dereliquit: derelicto eius consilio in consilium impiorum abire, & ad ea redire, quę reliquit. *Despexisti omne consilium meum, &c. Ego quoque in interitu vestro ridebo.* *Pro. 1.* Beatus vir qui non abiit *Psal. 1.* in consilium impiorum. Infœlix verò qui abiit. Item multum terrere debet illum qui pœnitet, quòd terrena pro cœlestibus reliquit, quod legitur in vita B. Ioannis Euangelistę de duobus fratribus personis honoratis: qui audita eius prædicatione, suas possessiones vendiderunt, & pauperibus distribuerunt. Qui cùm quadam die viderent seruos quos habuerunt, diuites, & in habitu pretioso: se autem egentes, & in habitu vili: contristati sunt de hoc quod fecerant. Quo cognito, Ioannes virgis syluestribus in aurum commutatis, & lapidibus communibus mutatis in lapides pretiosos, dixit: *Ite & redimite vobis terras quas vendidistis, quia cœlorum præmia perdidistis. Et suscitans quendam iuuenem qui mortuus efferebatur: fecit quòd ipse illis fratribus annuntiaret, quantam gloriam amiserant, & quantam pœnã incurrerant.* *Gen. 8.* Columba comperto quòd diluuium non cessasset, ad arcam rediit. Cùm ergo diluuium peccatorum in sæculo

culo

*In serm. de
quadrupli-
ci debito,*

Gen. 19.

Luc. 17.

Ibid. 9.

Exod. 15.

Gen. 26.

Hier. 42.

Matth. 2.

Apocal. 2.

culo incessanter sit, non videtur esse columbæ celestis, illuc redire, sed potius corui infernalis. Coruus ab arca emissus, non legitur ad arcam fuisse reuersus. Quem spiritus Dei in claustrum desertum duxit, credere debet spiritum malignum esse, qui reditum ad sæculum ei suadet: quia secundum Bernardum: Spiritus sanctus qui adduxit, non reducet: cum non sit in eo est & non: Angelica admonitio est ad Loth facta: Noli respicere post tergum tuum: nec stes in omni circa regione: sed in monte saluum te fac. Respicens autem vxor eius post se, conuersa est in statuam salis. Statua est corpus sine spiritu: similitudinem habens hominis, non veritatem. Sic respiciens ad ea quæ reliquit: similitudinem habet religiosi, non veritatem. Corpus habet in claustrum, cor in mundo. sic fit quædam statua: Hoc exemplo vitur Saluator, dicens: Memento vxoris Loth. Nemo mittens manum ad aratrum, & aspiciens retro, aptus est regno Dei. Filij Israel de manu Pharaonis liberati, pertransito mari rubro non redeunt in Ægyptum: sed de sua liberatione exultant, & laudant suum liberatorem. O quam fatuè egissent, si in Ægyptum rediissent. Ne descendas in Ægyptum. Nolite intrare in Ægyptum. Magi diuinitus edocti ad Herodem non redierunt, Saluatoris hostem. Ioseph etiam timuit redire ad locum vbi audiuit regnare Archelaum. Sic timendum est ei qui propriam salutem desiderat, redire ad mundum: vbi Satanas aduersarius salutis inter seruientes ei regnat & habitat, Scio vbi habitas, vbi sedes est Satanæ.

De

De his quæ valent ad stabilimentum
viri religiosi.

CAPVT III.

Quatuor multum possunt valere ad stabilimentum nouitium in religione. Primum est timor confusionis. Secundum est timor periculi. Tertium amor propriæ salutis. Quartum est spes adiutorij. Circa primum notandum, quòd raro est reditus ad sæculum sine confusione. Vix est qui rediēs non incurrat notam leuitatis, vel verecundiæ, timiditatis, vel alicuius iniquitatis. Leuitati ascribitur, quòd incepit facere, & non potuit consummare. Cum leuitate, etiam notatur de fatuitate, quæ leuitatem comitatur. *Seultus vt luna mutatur. Seneca. Stultitia est cui nihil constat: nihil diu placet. Stultus quod non habent, cupiunt: quod habent, fastidiunt. E contrario est de sapiente. Seneca. Quid est sapientia? est idem velle semper atque nolle. Non potest cuiquam idem semper placere nisi rectum. Sapientiam non vincit malitia. Non eiicit tentator sapientem de claustro. Stabilimentum caelos prudentia. Per eam viri caelestes stabilimentum. Non est sine ignominia, cum pugil fugit extra locum certaminis. Victus enim reputatur. Locus certaminis est claustrum. Dum in claustro manet aliquis, adhuc spes habetur de eius victoria, etiam si hostis ei aliquando præualeat: quia victorem à victo superari saepe videmus. Si spiritus potestatem habentis, ascenderit super te, locum tuum ne dimiseris. Non est sine confusione cum*

*Eccl. 27.**Epist. 20.**ante med.**Sap. 7.**Pro. 3.**Eccl. 10.*

cum aliquis solus fugit de prælio, aliis remanentibus, pugnantibus & vincentibus. Rarò aliquis claustrum deserit, qui non prius Deum deseruerit: & ab eo desertus sit. Solet sequi recessum à Deo timor irrationalis. In Psal. Trepidauerunt timore, vbi non erat timor. Habuit Cain caput tremulum post peccatum. Comminatus est Dominus tremorem istum Iudæis: si ab eo peccando recederent. Terrebit eos sonitus folij volantis: & ita fugient quasi gladium. Fugit impius nemine persequente.

Nota etiam quòd qui de religione ad seculum redit, aliquam iniquitatem habuit, quæ eum quiescere non permittit. Sicut punctiones muscarum vel spinarum iumentum discurrere faciunt, sic punctiones vitiorum animum instabilem reddunt. Peccatum peccauit Hierusalem, propterea instabilis facta est. Cor impij quasi mare feruens quod quiescere non potest. Spiritus rationalis, qui nobilis est, in lecto sordidæ cõscientiæ quiescere non potest. Ideo qui ad religionem intrat, debet facere cõfessionem generalem: & exemplo Dauid lauare per singulas noctes lectum suum: vt in eo cum Deo quiescere possit: & sic stabilis esse poterit. Si iniquitatem quæ est in manu tua, abstuleris à te, & non manserit in tabernaculo tuo iniustitia tua, tunc lauare poteris faciem tuam absq; macula, & eris stabilis. Timor periculi, multum valere potest ad stabiliendum nouitium in religione. Mundus iste igne infernali succensus est, scilicet iræ, cupiditatis, auaritiæ, vel luxuriæ. Et ideo cum indignatione repellenda esset suasio, qua diabolus suadet reditum
ad

*Psal. 13.**Leuit. 26.**Pro. 28.**Tren. 10.**Isa. 57.**Psal. 6.**Iob 11.*

tentationis, resistit spes diuini auxiliij & adiutorij. In Psal. Dominus protector vite meę: à quo trepidabo? Dominus est in circuitu populi sui: quasi murus defendens eum. Vehementia etiam tentationis est occasio, vt facilius sustineatur: quia ad hoc facit, vt gratia augeatur. Fidelis Deus est, qui non patietur vos tentari supra id quod potestis, sed faciet etiam cum tentatione prouentum, id est, gratiæ augmentum, vt possitis sustinere. Fiducia etiam est habenda in suffragiis Sanctorum, & adiutorio fratrum. Et notandum est, quod Deus iuuat seruos suos secundum quod ipsi habent spem in eo. Bernardus. Quatenus in bonis Domini fiducię pedem porrexeris: eatenus possidebis. Bonus est Dominus sperantibus in se. In Psalmo. Sperantem autem in Domino misericordia circūdabit. Benedictus vir qui cōfidit in Domino: & erit Dominus fiducia eius. & subditur: Et erit tanquam lignum quod trāspantatur super aquas, quod ad humorem mittit radices suas, & nō timebit cūm venerit æstus, scilicet vehementis tentationis. Confide in Deo: & mane in loco tuo. Facile est in oculis Dei subito honestare, id est, ditare pauperem. Amor etiam proprię salutis potest multum valere ad stabilimentum nouitij: sicut radicatio arboris facit ad eius stabilitatem. Radicaui in populo honorificato. Populus honorificatus, est cætus seruatorum Dei, in quo aliquis radicatur, cūm expulso amore sæculi, introducit amor Dei, & sui, & proximi. Amor sæculi expellitur, cūm diuitiæ, & delitiæ, & mundi honores contemnantur. Ad cōtemptum diuitiarum pertinet votum pau-

1. Cor. 10.

Tren. 3.

Eccl. 11.

Eccl. 24.

pau-

paupertatis : ad contemptum deliciarum , vo-
 tum continentia: ad contemptum honorum,
 humilitas obedientia. Non introducitur amor
 verus , nisi expellatur amor vanus. Augustinus
 super epistolam Ioannis : Si mundi amor habi-
 tet : non est quo Dei amor intret. Adulterinae
 plantationes non dabunt radices altas , nec sta-
 bile firmamentum collocabunt . Adulterinae
 plantationes sunt , de quibus dicitur : Adulteri,
 nescitis quod amicitia huius mundi inimica est
 Deo? Amor Dei, amor sanctae societatis, & amor
 propriae salutis multum possunt valere ad stabi-
 litatem nouitij. Funiculus triplex difficile rum-
 pitur. Amore Saluatoris debet esse affixus cru-
 ci religionis , qui ad religionem venit. Clauo
 nostri amoris potius fuit Christus affixus cru-
 ci suae , quam clavis ferreis . Sicut ostium sepul-
 chri Christum non potuit in eo tenere , sic nec
 clavi ferrei eum in cruce tenuissent inuitum,
 sed clauo nostri amoris tenebatur. Sic amor
 Christi nouitium in religione debet retinere.
 Amor etiam sanctae societatis debet eum reti-
 nere. In Psalmo. Ecce quam bonum, & quam ioc-
 undum habitare fratres in vnum. Frater qui
 iuuatur a fratre , quasi ciuitas firma . Debilis
 qui pugnat cum forti , velle superari videtur,
 si potius eligat esse inter eos qui nocent , quam
 inter eos qui adiutorium praebent . Amor et-
 iam propriae salutis debet eum retinere . A-
 mor iste debet esse magnus in homine , cum
 in bruto tantus esse videatur . Ex amore sa-
 lutis esse videtur , quod ovis lupum natura-
 liter fugit : & canis , si in aquam ceciderit,

*Tractat. 2.**circa med.**Sap. 4.**Iacob. 4.**Ecccl. 4.**Pro. 18.*

natando ad littus tendit. Item avis sagaciter cauet laqueum, & declinat lapidis ictum: & si ceciderit in laqueum, ad sui liberationem conatur. Bernardus. Pudet hoc rationem non posse in homine, quod natura potest in volucre. Ad idem mouere debet amor, qui habetur ad sanitatem corporis. August. Cum gaudio debet facere immortalis futurus, quæcunq; faceret pro differenda morte moriturus. Item ad hoc incitare debet amor, quem Deus & Angeli habent ad salutem nostram. Bernard. Quid est homo, quia innotuisti ei, aut filius hominis, quia reputas eum? Denique mittis ei vnigenitum tuum: immittis spiritum tuum: promittis vultu tuum: & ne quid ab opere sollicitudinis nostræ vacet, in cælestibus etiam illos beatos spiritus propter nos mittis in ministerium. Omnes enim sunt administratorij spiritus. Maximè ad stabilitatem valet gratia. Vnde legitur de Spiritu sancto, quod stabilis est. Optimum est gratia stabilire cor. Sicut & terra si humor defuerit, in puluerem redigitur, & à vento dispergitur: & corpus si ab eo spiritus recesserit, efficitur cinis: sic si gratia Spiritus sancti nouitio defuerit, ad modum pulueris fit instabilis. In Psalmo: Non sic impij non sic, sed tanquam puluis quem proiicit ventus à facie terræ. Ideo frequenter & deuotè debet inuocare Spiritum sanctum, qui confirmet quod in eo operatus est.

INCI-

Heb. 1.
Sap. 7.
Heb. 9. 14.

INCIPIT QUARTA PARS HVIVS
 libri, quæ monet Religiosum, vt nihil mundi reti-
 neat. Qualiter intrans religionem nihil
 mundi debet retinere.

CAPVT I.

CAuendum est omnimodè illi, qui mundo
 derelicto ad religionem venit, ne aliquid
 mundi retineat. Primò vt Deus eum to-
 tum habeat. Secundò ne pro modico maxima
 amittat. Tertiò vt pacem cordis habere valeat.
 Si aliquid mundi retinet, princeps mundi ali-
 quid in eo habet: & non est totus Dei. Vult Chri-
 stus principè mundi nihil habere in seruis suis:
 sicut in ipso nihil habuit. Venit princeps mundi *Ioan. 14.*
 huius, & in me non habet quicquam. Nemo po- *Matth. 6.*
 test duobus Dominis seruire. Christus seruis
 suis sufficientissimus est, & protector, & proui-
 sor, & remunerator. Nimis est cupidus; cui non
 sufficit Deus. Non sentit de Domino in bonita-
 te, qui credit, quòd ipse, vel nolit, vel non possit
 prouidere seruis suis. Verecundiam ei facit, qui
 in parte diabolo seruit, timens ne si Deo totali-
 ter seruiret, necessaria habere non posset. Hiero.
 Non habet Christus, vnde alat pauperes suos?
 Valde fatuè agit, qui pro Deo mūdum reliquit,
 quando aliquid retinuit, pro quo Deum amit-
 tit. Ipse similis est homini negotiatori, quærenti
 bonas margaritas: qui inuēta vna pretiosa mar-
 garita, vendit omnia quæ habet, & emit eam:
 eam verò emptam pedibus conculcat, & pro ni-
 hilo dat. Ad cumulum etiā fatuitatis facit, quòd
 quotidie ieiuniis, vigiliis, & orationibus non
 cessat

*Actor. 28.**Habetur in
Vitis patrū
in 2. parte
in lib. quod
monachus
nil debet
possidere.**Epistol. 52.
in fine.**Habetur in
Vit. pat. in 2
par. cap. 64.*

cessat eam emere, cū tamen in tali statu nullo modo possit eam acquirere. Cū Dominus eū de naufragio seculi eripuerit, & quasi in loco tuto, scilicet in naui religionis posuerit: ipse furtiue in naui aquam ponit, in qua se submergit. De illo videtur posse dici, sicut dixerunt Barbari de Paulo à naufragio maris liberato, cū in manu eius vipera adhæssisset. Vtique homo hic homicida est, qui cū euaserit de mari, ultio diuina non finit eum viuere. Talis de loco salutis facit sibi locum perditionis. Cū sit mortuus, timet tamen fame mori: nisi aliquid proprium habuerit. Si iuxta verbum Senecæ, monstro similis est auaritia senilis: quid dicendum est de auaritia hominis iam mortui, cui vnum est optandum & quærendum, scilicet vita æterna? Coloss. 3. Mortui enim estis. Cū quidam fenerator Abbatu Arsenio reliquisset magnam hæreditatem, & delatum fuisset testamentum: ipse ait, Ego prius mortuus sum, quàm ille: quomodo me facit heredem? Et remisit testamentum, nihil accipiens. Qui ad religionem venit, pacem non habet, si aliquid mundi retinuerit: sicut nec ille, qui in sinu suo spinas abscondit. Seneca. Proiice quæ cor tuum laniant, quæ si aliter extrahi non possent, cor ipsum cum eis euellendum erat. Quidam frater renuntians seculo, & sua dans pauperibus: venit ad Abbatem Antonium: quædã tamen sibi retinuit. Et cū hoc comperisset Antonius, dixit ei: Si vis Monachus esse, vade compara tibi carnes, & impone corpori tuo nudo, & sic veni ad me. Qui cū hoc fecisset, tam canes quàm aues corpus eius propter carnem rapien-

rapiendam, dentibus & unguibus dilacerauerunt: & sic dilaceratus, venit ad Abbatem Antonium. Cui Abbas Antonius ait: Quicumque renunciauerit seculo, & vult adhuc habere pecuniam, sic à dæmonibus lacerabitur.

Quæ debet relinquere ille qui intrat religionem.

CAPVT II.

OMnia relinquere debet, qui venit ad religionem. Ecce nos reliquimus omnia. Bernardus. Omnia reliquerunt Apostoli: non tantum possessiones, sed etiam cupiditates, & eas maximè. Plus enim mundi concupiscentia nocet quàm substantia. Et hæc fugiendarum diuitiarum causa præcipua est: quia vix aut nunquàm absq; amore valent possideri. Limosa siquidem & glutinosa nimis, non tantummodo exterior, sed etiam interior substantia nostra, quæ videri non potest: & facillè cor humanum omnibus, quæ contrectat, adhæret. Religiosus si habuerit proprium, non habebit Deum. Aug. Ego per auaritiam meam non te admittere potui: sed volui tecum possidere mendacium, & te amisi: quia non dignaris cum mendacio possideri. Relinquere debet religiosus non solum sua, sed etiam suos, & semetipsum. de primo dicitur: Omnis ex vobis qui non renunciauerit omnibus quæ possidet, non potest meus esse discipulus. De secundo: Qui amat Patrem aut matrem plus quàm me, non est me dignus. Si quis venit ad me, & non odit patrem suum & matrem, &c. non potest meus esse discipulus. De tertio: Si quis vult post me venire, abneget semetipsum, Semetipsum abnegat, qui seipso

*Matth. 19
In tractat.
quæ habet
super hac
Verba
Mat. partem
à princip.*

Luc. 14.

Matth. 10.

Luc. 14.

Matth. 16.

quodammodo se exuit, proprium sensum & voluntatem deponendo; & sensum Christi & voluntatem assumendo, sicut fecerat Paulus. qui dicebat: *Gal. 2.* Vivo ego, iam non ego: uiuit uero in me Christus. *3. Corin. 5.* Item se abnegat, qui se suum non reputat, sed Christi: ad cuius voluntatem uult operari. Pro omnibus mortuus est Christus: ut qui uiuunt, iam sibi non uiuant, sed ei qui pro ipsis mortuus est. Bernardus. Cui iustus mihi uiuendum, quam ei, qui si non moreretur, non uiuerem? Iuste sibi uendicat uitam meam, qui pro mea posuit suam. Hieronymus. Perfectus Christi seruus nihil praeter Christum habet: aut si habet aliquid praeter Christum, perfectus non est: Cauendum est ei qui ad religionem uenit, ne sub habitu regulari animum secularem gerat. Bernardus. Attende solerter quid diligas, quid ue metuas, unde gaudeas aut tristeris: & sub habitu religionis animum secularem, & sub panis conuersionis inuenies cor peruersum. Et subdit: Conuertatur amor tuus, ut nihil omnino diligas nisi Deum, aut certe propter Deum. Conuertatur ad ipsum etiam timor tuus: quia peruersus est timor omnis, quo metuis aliquid praeter Deum, & non propter Deum. Sic & gaudium tuum & tristitia tua, eque conuertantur ad eum. Hoc autem ita fiat, ut non nisi secundum eum doleas aut laeteris. Furata est Rachel idolum Laban. Idolum religiosi est omnis res transitoria, quae in amore eius, Deo preponitur vel equatur. Scrutabitur Christus uirum religiosum: sed eius scrutinium multum erit dissimile scrutinio Laban. Scrutabitur enim non solum exteriora, sed etiam

Gen. 31.

etiam

etiam interiora. Scrutabor Hierusalem in lucernis: non solum in lucerna: quia non solum exteriora videbuntur, sed etiam cordium abscondita. Sapiens sibi videtur vir diues, proprietarius scilicet, qui diuitias furtiuè habet in religione: pauper autem prudens scrutabitur eum, Christus scilicet.

Sopho. 1.

Pro. 28.

Quod furtum proprietarij sit valde detestabile.

CAPVT III.

Valde detestabile est furtum proprietarij: qui furtum committit inter bonos, quod cauebat inter malos: furtum committit in sacro loco, quod cauebat in seculo. Furtum ibi committit religiosus, vbi timet illud committere secularis. Hoc peccatum multum offendit Deum, & magnum zelum debet habere contra illud, qui religioni præest: & etiam congregatio, sicut ostensum est in peccato Achan, qui contra Domini prohibitionem de anathemate Hierico retinuit furtiuè: pro quo Dominus non solum illi, sed etiam populo se offensum ostendit, nec placari potuit, donec reus furti illius à populo lapidatus fuit. Idem ostensum est tempore gratiæ in Anania & Saphira: qui morte subitanea occisi sunt, cum illud quod debebat esse commune, furtiuè sibi appropriassent. Idem ostensum est tempore beati Gregorij: vt in Dialogo eius habetur: Quidam frater in eius monasterio, qui medicus erat, in infirmitate positus, morti propinquus, fratri sibi seruienti reuelauit, quod haberet tres aureos occultos; quod fratribus celari non potuit. Et perscrutantes omnia eius medicamen-

Iosue 7.

Aclor. 5.

Lib. 4. Dialog. cap. 55.

camenta, eosdem tres aureos inuenerunt in medicamine abscondos. Quod cum nunciatum esset Gregorio : noluit parcere , quin & infirmum & mortuum puniret. In infirmitate subtraxit ei visitationem fratrum : & in morte eius voluit corpus eius non poni cum corporibus fratrum, & tres aureos voluit cum eo sepeliri, omnibus fratribus simul clamantibus. Pecunia tua tecum sit in perditionem. Exemplo suo his qui præfunt in religione , voluit ostendere , quantum zelum contra hoc peccatum debeant habere. Hoc peccatum destruit fundamentum religionis, scilicet paupertatem spiritus : quam Saluator legem nouam tradendo , primò commendauit ; Beati pauperes spiritu : quoniam ipsorum est regnum calorum.

Matth. 5.

Primi Libri eruditionis Religiosorum Finis.

SECVN-